JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. december 11.[1]

C-286/13. P. sz. ügy

Dole Food Company, Inc.és
Dole Fresh Fruit Europe OHG
kontra

Európai Bizottság

„Fellebbezés — Verseny — Kartellek — Összehangolt magatartások — Európai banánpiac — Referenciaárak — A piac szerkezete — A piaci részesedések kiszámítása — Zöld banán és sárga banán — A verseny célzott korlátozása — Az elsőfokú bírósági eljárás lefolytatása”

Tartalomjegyzék

I – Bevezetés 3

II – A jogvita előzményei 3

III – A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei 5

IV – A fellebbezés elemzése 5

A – Első jogalap: eljárási hibák 6

1. A Bizottság elsőfokú eljárásban előadott érvelésének elfogadhatóságáról (az első jogalap első része) 6

2. A Dole elsőfokú eljárásban előadott érvelésének elfogadhatóságáról (az első jogalap második és harmadik része) 7

a) A tárgyaláson történő iratbenyújtásról (az első jogalap második része) 7

b) A Dole válaszbeadványához csatolt melléklet elfogadhatatlanságáról (az első jogalap harmadik része) 8

c) Közbenső következtetés 9

1 — Eredeti nyelv: német.

3. A fegyveregyenlőség elvéről (az első jogalap negyedik része) 9

4. A tények Törvényszék általi nem megfelelő megállapításával kapcsolatos kifogásról (az első jogalap ötödik része) 10

B – Második jogalap: a tények elferdítése 11

C – Harmadik jogalap: „a bizonyítékok nem megfelelő értékelése” a Törvényszék által 13

1. A piac szerkezetéről és a részt vevő vállalkozások piaci helyzetéről – a sárga és a zöld banán jelentősége a piaci részesedések kiszámítása körében (a harmadik jogalap első része). 13

A piaci részesedés számaival szembeni érdemi kritikával kapcsolatos kiegészítő megállapítások 15

2. A kartell résztvevői közötti információcsere leírásáról (a harmadik jogalap második, harmadik és negyedik része) 16

a) A vitatott határozat indokolásával szemben támasztott követelményekről (a harmadik jogalap második és harmadik része) 16

b) A Dole azzal kapcsolatos érvéről, hogy az információcserében részt vevő alkalmazottak nem maguk voltak felelősek a referenciaárak meghatározásáért (a harmadik jogalap negyedik része) 17

3. A verseny célzott korlátozásának fogalmáról (a harmadik jogalap ötödik része) 18

a) A releváns jogi kritériumok 18

b) A releváns jogi kritériumok konkrét ügyre való alkalmazása 19

– Az információcsere jellegéről és tárgyáról 19

– Az információcsere gyakoriságáról és rendszerességéről 21

– A piac szerkezetéről 22

– Összefoglalás 22

4. Közbenső következtetés 22

D – Negyedik jogalap: a bírság kiszámítása 22

1. A negyedik jogalap első része: a Dole kartellben részt nem vevő leányvállalatai eladásainak figyelembevétele. 22

2. A negyedik jogalap második része: ugyanazon eladások kétszeres figyelembevétele 24

E – Összefoglalás 25

V – Költségek 25

VI – Végkövetkeztetések 25

I – **Bevezetés**

1. Szinte egyetlen más gyümölcs sem adott okot Európában annyira elkeseredett és sokrétű jogvitákra az évek során, mint a banán.[2] A jelen ügyben a Bíróságnak, akárcsak már több mint 30 évvel ezelőtt,[3] újból a banánnal kapcsolatos néhány versenyjogi problémával kell foglalkoznia.

2. E kérdések egy „banánkartellre” tekintettel merülnek fel, amelynek tagjai az Európai Unió több tagállamában versenyellenes összehangolt magatartásokban vettek részt. Az Európai Bizottság a kartell néhány résztvevőjére többmilliós bírságokat szabott ki 2008. október 15-i határozatával[4] az EK 81. cikk (jelenleg EUMSZ 101. cikk) megsértése miatt. E határozattal szemben indított keresetükkel a Dole Food Company, Inc. és leányvállalata, a Dole Fresh Fruit Europe OHG[5] első fokon pervesztesek lettek, és jogorvoslati kérelmüket jelenleg a fellebbviteli bíróságként eljáró Bíróság előtt igyekeznek érvényesíteni.

3. Az érdeklődés középpontjában immár annak kérdése áll, hogy „egy kalap alá vehető-e” a sárga és a zöld banán a piac szerkezetének, valamint a részt vevő vállalkozások érintett piacon elfoglalt helyzetének és ott tanúsított magatartásának értékelésekor. E kérdés a legkülönfélébb összefüggésekben újra meg újra felmerül, és vezérfonalként vonul végig a fellebbezésen. A Dole úgy véli, hogy a Törvényszék nem értékelte megfelelően a Bizottság határozatával szemben ezzel kapcsolatban emelt kifogását, és elferdítette a tényeket. A Dole ezen túlmenően a jog téves alkalmazását kifogásolja a verseny célzott korlátozásának fogalma vonatkozásában, valamint a Törvényszék által a 2013. március 14-én hozott elsőfokú ítéletében (T-588/08 ügy)[6] vétett különféle eljárási hibákat.

4. A C-286/13. P. sz. ügyben folytatott jelen eljárás szorosan kapcsolódik a C-293/13. P. és C-294/13. P. sz. egyesített ügyekben folyamatban lévő fellebbezési eljáráshoz, amelyben szintén ma ismertetem az indítványom. Az említett egyesített ügyekben felvetett jogkérdések mindazonáltal – a verseny célzott korlátozása fogalmának kivételével – a jelen eljárásban megoldandóktól teljesen eltérő jogi problémákat érintenek.

II – **A jogvita előzményei**

5. A Bizottság előtti közigazgatási eljárás tárgya a banánpiacon tevékenykedő több vállalkozásnak (a továbbiakban: részt vevő vállalkozások) – köztük a Dole-nak[7] – az Észak-Európában forgalmazott banánra vonatkozó referenciaárak egyeztetésére irányuló, 2000., 2001. és 2002. évi összehangolt magatartása volt.

6. A Törvényszék megállapításai szerint a banánt rendszerint zölden szállítják hajóval latin-amerikai kikötőkből Észak-Európába, ahol általában hetente egyszer rakják partra azt.[8]

2 — Lásd különösen: United Brands és United Brands Continentaal kontra Bizottság ítélet (27/76, EU:C:1978:22, a piaci erőfölénnyel való visszaélésről), Cooperativa Co-Frutta ítélet (193/85, EU:C:1987:210, a banánra kivetett fogyasztási adóról), Németország kontra Tanács ítélet (C-280/93, EU:C:1994:367, a banánpiac közös szervezésének jogszerűségéről), Atlanta Fruchthandelsgesellschaft és társai (I) ítélet (C-465/93, EU:C:1995:369, a nemzeti bíróságok által elrendelt ideiglenes intézkedés kérdéseiről), Van Parys ítélet (C-377/02, EU:C:2005:121, az uniós jogi aktusok WTO-jogon alapuló felülvizsgálhatóságának kérdéséről), és FIAMM és társai kontra Tanács és Bizottság ítélet (C-120/06 P és C-121/06 P, EU:C:2008:476, az uniós intézmények jogszerű magatartása miatti kártérítési követelések kizárásáról).

3 — Versenyjogi szempontból a banán már az 1970-es években foglalkoztatta a Bíróságot a United Brands és United Brands Continentaal kontra Bizottság ítéletben (27/76, EU:C:1978:22).

4 — Az [EK] 81. cikk[…] szerinti eljárásban (COMP/39.188 – „banán”-ügy) 2008. október 15-én hozott C(2008) 5955 végleges bizottsági határozat (összefoglaló: HL 2009. C 189., 12. o.), a továbbiakban: vitatott határozat.

5 — A továbbiakban együtt: Dole vagy fellebbezők. A Dole Fresh Fruit Europe időszakosan a Dole Germany név alatt tevékenykedett; e név alatt lépett fel az elsőfokú eljárásban felperesként a Dole Food mellett.

6 — Dole Food és Dole Germany kontra Bizottság ítélet (T-588/08, EU:T:2013:130).

7 — A Dole mellett nem utolsósorban a Chiquita és a Del Montéval kapcsolt Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert vett részt az összehangolt magatartásokban.

8 — Lásd e tekintetben és a következőkhöz a megtámadott ítélet 8–23. pontját.

7. A banánt vagy zölden közvetlenül az európai vevőhöz szállítják, vagy érlelik, majd hozzávetőleg egy héttel később szállítják a vevőhöz sárga banánként. Az érlelést végezheti az importőr maga vagy más az importőr nevében, vagy pedig megszervezheti a vevő is. Az importőrök ügyfelei általában érleléssel foglalkozó társaságok vagy kiskereskedelmi láncok.

8. A banánárak az érintett időszak folyamán Észak-Európában heti ciklusokban alakultak a zöld banánra vonatkozó referenciaárak alapján. A sárga banánra vonatkozó referenciaár általában a zöld banánra vonatkozó referenciaár érlelési díjjal növelt összegének felelt meg. A kiskereskedők és a forgalmazók által fizetett árak (az úgynevezett „tényleges árak” vagy „tranzakciós árak”) vagy a hetente – rendszerint csütörtök délutánonként vagy pénteken – folytatott tárgyalásokon, vagy pedig előre meghatározott árazási formulákat tartalmazó szállítási szerződéseken alapultak.

9. A részt vevő vállalkozások olyan, árképzést megelőző kétoldalú megbeszéléseket folytattak, amelyek során megvitatták a referenciaárak hetenkénti megállapítása szempontjából releváns tényezőket, valamint megvitatták, illetve nyilvánosságra hozták az ártendenciákat, vagy útmutatást adtak a következő hetekre vonatkozó referenciaárak tekintetében. Ezekre a megbeszélésekre azelőtt került sor, hogy a részt vevő vállalkozások megállapították volna referenciaáraikat, azaz rendszerint szerdánként, és mind a jövőbeni referenciaárakra vonatkoztak. Az említett kétoldalú megbeszélések a vállalkozásoknak az általuk csütörtök délelőtt meghatározandó referenciaárra vonatkozó magatartásával kapcsolatos bizonytalanságok csökkentésére irányultak.

10. A részt vevő vállalkozások másrészt a referenciaár csütörtök reggeli megállapítását követően kétoldalú megbeszélések során vitatták meg referenciaáraikat. Ez az információcsere lehetővé tette számukra az egyedi referenciaár-képzési döntéseknek a korábbi, árképzést megelőző megbeszélésekre tekintettel történő ellenőrzését és együttműködésük megerősítését.

11. A referenciaárak legalábbis jelzésként, tendenciaként és/vagy útmutatásként szolgáltak a piac számára a banánárak tervezett alakulását illetően. Egyébként bizonyos tranzakciók esetében szerződéses árazási formula alkalmazásával az árak közvetlenül a referenciaárra támaszkodtak.

12. A részt vevő vállalkozások szükségszerűen figyelembe vették a versenytársaktól kapott információkat a saját piaci magatartásuk meghatározásakor, amint azt a Chiquita és a Dole kifejezetten el is ismerte.

13. 2005. április 8-án a Chiquita engedékenység iránti kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz a 2002. évi engedékenységi közlemény[9] alapján. Miután vizsgálatokat folytatott különböző vállalkozásoknál, többek között a Dole Fresh Fruit Europe helyiségeiben, és több információkérést küldött, a Bizottság 2007. július 20-án kifogásközlést intézett több, a banánpiacon tevékenykedő vállalkozáshoz. A közigazgatási eljárás során később lehetővé tették az érintett vállalkozások számára az aktába való betekintést, és 2008. február 4. és 6. között meghallgatták őket. 2008. október 15-én végül a Bizottság elfogadta a vitatott határozatot.

14. A Bizottság a vitatott határozatban megállapította, hogy több vállalkozás, köztük a Dole, megsértette az EK 81. cikket azáltal, hogy a banán referenciaárának összehangolását eredményező összehangolt magatartásban vett részt. Földrajzi szempontból e jogsértés Belgiumot, Dániát, Németországot, Finnországot, Luxemburgot, Hollandiát, Ausztriát és Svédországot érintette.[10] A Dole jogsértésben való részvételének időszakaként a Bizottság a 2000. január 1-jétől 2002. december 31-ig terjedő időszakot határozta meg.[11]

9 — A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.).

10 — A vitatott határozat 1. cikke.

11 — A vitatott határozat 1. cikkének e) és f) pontja.

15. A jogsértésben való részvételük miatt a Bizottság a vitatott határozatban több részt vevő vállalkozásra bírságot szabott ki. A Dole Food és a Dole Fresh Fruit Europe társaságok alkotta Dole vállalkozásra a Bizottság egyetemlegesen 45,6 millió euró bírságot szabott ki. [12]

16. A vitatott határozattal szemben annak több címzettje első fokon a Törvényszék előtt kért jogvédelmet megsemmisítés iránti kereset útján. A Dole Food Company és a Dole Germany által 2008. december 24-én indított megsemmisítés iránti keresetet a Törvényszék 2013. március 14-én a megtámadott ítélettel teljes egészében elutasította, és a felpereseket a költségek viselésére kötelezte.

III – **A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei**

17. 2013. május 24-i beadványával a Dole Food és a Dole Fresh Fruit Europe együtt a jelen fellebbezést terjesztette elő a Törvényszék ítéletével szemben. Azt kérik, hogy a Bíróság:

– helyezze részben vagy egészben hatályon kívül a megtámadott ítéletet, amennyiben az elutasította a fellebbezők keresetét;

– semmisítse meg részben vagy egészben a vitatott határozatot, amennyiben az a fellebbezőkre vonatkozik;

– törölje a fellebbezőkkel szemben kiszabott bírságot, vagy csökkentse annak összegét az EUMSZ 261. cikk által biztosított korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében;

– másodlagosan, utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé a Bíróság ítéletével összhangban lévő ítélet meghozatala céljából;

továbbá

– kötelezze a Bizottságot ezen eljárás és a Törvényszék előtti eljárás költségeinek viselésére.

18. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést,

– másodlagosan, utasítsa el a megsemmisítés iránti keresetet,

valamint

– kötelezze a fellebbezőket a fellebbezési eljárás költségeinek és – másodlagosan – a megsemmisítés iránti keresettel kapcsolatban felmerült költségeknek a viselésére.

19. A Bíróság a fellebbezést az eljárás írásbeli szakaszában, valamint a 2014. október 8-i tárgyaláson vizsgálta meg.

IV – **A fellebbezés elemzése**

20. A Dole által a megtámadott ítélettel szemben felhozott számos kifogást összesen négy jogalap tartalmazza, amelyeket a következőkben sorjában vizsgálok meg.

12 — A vitatott határozat 2. cikkének b) pontja.

A – *Első jogalap: eljárási hibák*

21. Az öt részből álló első jogalapja keretében a Dole arra hivatkozik, hogy a Törvényszék számos eljárási hibát vétett a vitatott határozat felülvizsgálatának elvégzése folyamán.

1. A Bizottság elsőfokú eljárásban előadott érvelésének elfogadhatóságáról (az első jogalap első része)

22. A Dole először azt rója fel a Törvényszéknek, hogy tévedett, amikor megengedte a Bizottság számára, hogy első ízben a bírósági eljárás során foglaljon állást olyan bizonyítékokkal kapcsolatban, amelyek a közigazgatási eljárás iratai között találhatók, és ellentmondanak a vitatott határozatban tett megállapításoknak. A Törvényszék ezzel megsértette az uniós jogi aktusok indokolásával szemben a Törvényszék eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-a szerinti késedelmes érvelés tilalmával összefüggésben értelmezett EK 253. cikk által támasztott követelményeket.

23. E kifogás hátterét a Dole azon érve képezi, hogy a saját és a Chiquita referenciaárai nem azonos naptári hetekre és így olyan banánokra vonatkoztak, amelyek kiskereskedelmi szinten nem voltak versenyben.[13] A Bizottság ezzel első ízben a Törvényszék előtti eljárásban foglalkozott, jóllehet a közigazgatási eljárás iratai között található bizonyítékok lehetőséget nyújtottak volna arra, hogy már a vitatott határozatban észrevételeket tegyen ezzel kapcsolatban.

24. A Törvényszék jelen fellebbezéssel meg nem kérdőjelezett megállapításai szerint a Dole a saját banánja és a Chiquita banánja közötti kiskereskedelmi szintű verseny hiányával kapcsolatos érvét nem a közigazgatási eljárásban, hanem csak a Törvényszék előtti eljárásban hozta fel.[14]

25. E körülmények között magától értetődő, hogy a Törvényszéknek az elsőfokú eljárásban lehetőséget kellett biztosítania a Bizottság számára arra, hogy válaszoljon a Dole-nak erre az első ízben a keresetlevélben előadott érvére. A Törvényszék eljárási szabályzata 48. cikke 2. §-ának megsértése tehát eleve kizárt.[15] A Bizottságnak ugyanis a bírósági eljárásban – mint minden más félnek – joga van a kontradiktórius eljáráshoz.[16]

26. Mindazonáltal a Bizottságnak a kontradiktórius eljáráshoz való jogát megfelelő egyensúlyba kell hozni az érintett vállalkozásoknak a tisztességes eljáráshoz és a hatékony bírói jogvédelemhez való jogával (az Alapjogi Charta 47. cikke).[17] Ennek megfelelően a Bizottság jogosult a bírósági eljárásban a védekező érvelése keretében a vitatott határozat indokait részletesen kifejteni.[18] A vitatott határozat teljesen új indokaira azonban a Bizottság a bírósági eljárásban nem hivatkozhat. Az indokolás eredeti

13 — Lásd: a megtámadott ítélet 119. pontja.

14 — A megtámadott ítélet 128–132. pontja.

15 — Ebben az értelemben: Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ítélet (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:479, 58. pont).

16 — Bizottság kontra Írország és társai ítélet (C-89/08 P, EU:C:2009:742, 53. pont); ugyanebben az értelemben: M kontra EMEA ítélet (felülvizsgálat) (C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, 42. pont).

17 — Lásd: Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:11, 109. pont).

18 — Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ítélet (C-286/98 P, EU:C:2000:630, 61. pont); ugyanebben az értelemben már: Präsident Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft és társai kontra Főhatóság ítélet (36/59–38/59 és 40/59, EU:C:1960:36, különösen a 926. és 927. o.), és Picciolo kontra Parlament ítélet (111/83, EU:C:1984:200, 22. pont).

hiánya ugyanis nem hozható helyre azzal, hogy az érintett az uniós bíróság előtti eljárás során megismeri a határozat indokolását.[19] Az „indokok utólagos kiegészítésének" e tilalma a Törvényszék előtt különösen szigorú a büntetőeljárásokban és az olyan büntetőjogi jellegű eljárásokban, mint a kartelljogi eljárás.[20]

27. A jelen ügyben világosan és egyértelműen kitűnik a vitatott határozatból, hogy a részt vevő vállalkozások referenciaárai a Bizottság véleménye szerint legalábbis jelzésként, tendenciaként és/vagy útmutatásként szolgáltak a piac számára a banánárak tervezett alakulását illetően, és egyébként bizonyos tranzakciók esetében szerződéses árazási formula alkalmazásával jutottak jelentőséghez.[21]

28. Már a vitatott határozat ezen indokolása egyértelművé teszi, hogy a Bizottság véleménye szerint a referenciaárak egyeztetésére irányuló összehangolt magatartások ténylegesen képesek voltak hatásokat kifejteni a banánpiacon, függetlenül attól, hogy a részt vevő vállalkozások konkrét termékei kiskereskedelmi szinten közvetlen versenyben voltak-e, vagy sem.

29. A Törvényszék ezért helyesen állapította meg, hogy a vitatott határozat indokolása megfelel az EK 253. cikk (jelenleg EUMSZ 296. cikk, második bekezdés) követelményeinek, és hogy a Bizottság elsőfokú eljárásban tett kiegészítő jellegű megállapításai, amelyek alapjául kizárólag a Dole által a keresetlevelében felhozott érvek szolgáltak, nem például a vitatott határozat utólagos indokolására, hanem csak annak megvédésére és magyarázatára irányultak.[22]

30. Következésképpen az első jogalap első része megalapozatlan.

2. A Dole elsőfokú eljárásban előadott érvelésének elfogadhatóságáról (az első jogalap második és harmadik része)

31. A Dole ezután azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen nyilvánított elfogadhatatlannak két általa benyújtott iratot, és hagyta figyelmen kívül azokat.

a) A tárgyaláson történő iratbenyújtásról (az első jogalap második része)

32. A Dole először egy abban megnyilvánuló eljárási hibát kifogásol, hogy a Törvényszék megtiltotta számára egy olyan irat tárgyaláson történő benyújtását, amely a Bizottság által a viszonválaszban állítólag újonnan felhozott érvelés megcáfolására szolgált volna.[23]

33. Az említett irat esetében egy a közigazgatási eljárás irataiból készült kivonatról volt szó, amellyel a Dole saját bevallása szerint azt kívánta bizonyítani, hogy az úgynevezett Aldi-referenciaár csak a sárga banán szempontjából bír jelentőséggel, a zöld banán szempontjából azonban nem, mivel az az Aldi által két héttel később megvásárolandó banánra vonatkozik. A Dole ezzel azt a Bizottság által a viszonválaszban állítólagosan felhozott érvet kívánta megcáfolni, hogy az Aldi-referenciaár a zöld banán árának képzése során is jelentőséggel bírt.

19 — Michel kontra Parlament ítélet (195/80, EU:C:1981:284, 22. pont), Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 463. pont), Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 149. pont), és Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ítélet (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:479, 74. pont).

20 — A szűkebb értelemben vett büntetőjog vonatkozásában lásd: E és F ítélet (C-550/09, EU:C:2010:382, 59. pont); a büntetőjogi jellegű területek – itt a kartelljog – vonatkozásában lásd: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 463. pont), és Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 149. pont).

21 — A megtámadott ítélet 19. pontja és a vitatott határozat (115) preambulumbekezdése.

22 — A megtámadott ítélet 133–135. pontja.

23 — A megtámadott ítélet 40–48. pontja.

34. Az elsőfokú eljárás felperese főszabály szerint szabadon válaszolhat a Törvényszék előtti tárgyaláson az alperes azon írásban előterjesztett érveire, amelyeket az alperes utolsó beadványa – a viszonválasz – tartalmaz. Ha e beadvány új szempontokat tartalmaz, akkor a felperes számára még az eljárás e késői szakaszában sem tiltható meg kategorikusan, hogy az említett szempontok megcáfolása céljából további bizonyítékokat terjesszen elő.

35. A jelen ügyben azonban nem erről volt szó.

36. Figyelembe kell venni egyrészt, hogy az Aldi-referenciaár már a közigazgatási eljárásnak és a vitatott határozatnak is tárgyát képezte.[24] Az ügy iratai szerint az Aldi-referenciaár hatása és jelentősége kezdettől fogva a felek közötti viták tárgyát képezte a Törvényszék előtti elsőfokú eljárás írásbeli szakaszában is. Semmiképpen sem olyan új szempontról volt tehát szó, amely csak a Bizottság viszonválaszával került az eljárásba.

37. Amennyiben tehát a Dole fontosnak tartja, hogy helyreigazítsa a Bizottság Aldi-referenciaárral kapcsolatos megállapításait, és e célból a közigazgatási eljárás irataira támaszkodjon, úgy erre már az elsőfokú eljárás írásbeli szakaszában megfelelő lehetősége lett volna. A Dole különösen már a keresetlevelében, legkésőbb azonban a válaszbeadványában rámutathatott volna arra a sajátosságra, hogy az Aldi-referenciaár a két héttel később megvásárolandó sárga banánra vonatkozott.

38. Másrészt hangsúlyozandó, hogy valójában maga a Dole állította elsőfokú keresetlevelében, hogy az Aldi sárga banánra vonatkozó vételi ára referenciaárként szolgált minden észak-európai banánvásárló számára, függetlenül attól, hogy zöld vagy sárga banánt vásároltak-e.[25]

39. E körülmények között a Dole nem állíthatja komolyan, hogy a tárgyaláson a Bizottság – állítólag téves – állítását kívánta helyreigazítani. Sokkal inkább új jogalapokat próbált előterjeszteni ilyen helyreigazítás ürügyén, amelyek ezen túlmenően ellentmondtak a Dole által az eljárás előző írásbeli szakaszában kifejtetteknek. Az ilyen taktikai manővereket zárja ki a Törvényszék eljárási szabályzata 48. cikkének jogvesztő szabálya.

40. A Törvényszék ezért teljes mértékben helyesen hagyta figyelmen kívül a Dole által az elsőfokú tárgyalás során benyújtott dokumentumot.[26]

b) A Dole válaszbeadványához csatolt melléklet elfogadhatatlanságáról (az első jogalap harmadik része)

41. A Dole másrészt arra hivatkozik, hogy a Törvényszék a jogot tévesen alkalmazva nyilvánította elfogadhatatlannak a Dole elsőfokú eljárásban benyújtott válaszbeadványához csatolt C.7. mellékletet. E kifogás a megtámadott ítélet 460–470. pontját vitatja, ahol a Törvényszék valóban mint „elfogadhatatlant” utasítja el az említett mellékletet.

42. A Dole az említett C.7. melléklet segítségével azt kívánta bizonyítani az elsőfokú eljárásban, hogy a Bizottság a Dole által a közigazgatási eljárás során tett nyilatkozatok némelyikét kiragadta összefüggéseikből.

43. Amint az az ügy irataira vetett pillantásból kiderül, a Dole válaszbeadványa egyáltalán nem tartalmaz arra vonatkozó nyilatkozatokat, hogy a közigazgatási eljárás során tett mely nyilatkozatairól van szó, és a Bizottság mennyiben értelmezte tévesen e nyilatkozatokat. Kizárólag a C.7. melléklet tartalmaz ezzel kapcsolatos részletes megállapításokat.

24 — A megtámadott ítélet 14. pontja és a vitatott határozat (104) preambulumbekezdése.

25 — Az eljárás nyelvén: „[…] Aldi's pricing for yellow bananas served as a reference price for all purchasers of bananas, whether green or yellow, in Northern Europe” (a Dole T-588/08. sz. ügyben benyújtott keresetlevele 47. pontjának vége; lásd továbbá az említett keresetlevél 46. pontjának végét).

26 — A megtámadott ítélet 48. pontjában a Törvényszék a dokumentumot némileg szokatlan módon „elfogadhatatlannak […] nyilvánít[ja]”.

44. A Dole ezzel nem tartotta tiszteletben azt az eljárási elvet, hogy a felek érveinek a beadványaikban kell szerepelniük, és az e beadványokhoz csatolt mellékleteknek tisztán bizonyító és kisegítő szerepük van. [27] Ezen elv szerint a más, akár a keresetlevélhez mellékelt iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek az adott beadványban kell szerepelniük. [28] Nem a Törvényszéknek kell a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat és érveket, amelyek meglátása szerint a kereset alapját képezhetik. [29]

45. A Törvényszék ezért teljesen helyesen tagadta meg a jelen ügyben a C.7. melléklet tartalmának figyelembevételét.

c) Közbenső következtetés

46. Következésképpen az első jogalap második és harmadik része is megalapozatlan.

3. A fegyveregyenlőség elvéről (az első jogalap negyedik része)

47. Az első jogalap negyedik részében a Dole azzal érvel, hogy a Törvényszék megsértette a fegyveregyenlőség elvét, amikor nem fogadott el a Dole által az elsőfokú eljárásban benyújtott bizonyítékokat, a Bizottság számára ellenben megengedte, hogy új kifogásokat és érveket hozzon fel.

48. A fegyveregyenlőség elve kétségkívül kiemelkedő jelentőséggel bír az uniós bíróságok előtti tisztességes eljárás követelményének kifejeződéseként. Az említett elv magával vonja, hogy ésszerű lehetőséget kell biztosítani valamennyi félnek arra, hogy olyan körülmények között ismertesse álláspontját, ideértve annak bizonyítékait is, amelyek alapján nem kerül teljesen előnytelen helyzetbe ellenfelével szemben. [30]

49. A jelen ügyben azonban a fegyveregyenlőség állítólagos megsértésével kapcsolatos kifogás nem tartalmazza a fellebbezők részletes érveit, amelyekből levezethető lenne a Dole bármilyen jellegű – és még kevésbé *nyilvánvaló* – előnytelenebb perbeli helyzete a Bizottsággal szemben az elsőfokú eljárásban.

50. A Dole sokkal inkább csupán az első jogalap első, második és harmadik részében tett megállapításaira általánosan hivatkozva indokolja kifogását. Más szóval, az első jogalap e negyedik része az előző három részhez kötődik.

51. Mivel az első jogalap első, második és harmadik részét el kell utasítani, e negyedik, a fegyveregyenlőségre alapozott résznek sem adható hely.

27 — Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 97. és 100. pont).

28 — Versalis kontra Bizottság ítélet (C-511/11 P, EU:C:2013:386, 115. pont), és MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 40. pont).

29 — Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 98. és 100. pont), és MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 41. pont).

30 — Svédország kontra API és Bizottság ítélet (C-514/07 P, C-528/07 P és C-532/07 P, EU:C:2010:541, 88. pont), és Otis és társai ítélet (C-199/11, EU:C:2012:684, 71. pont).

4. A tények Törvényszék általi nem megfelelő megállapításával kapcsolatos kifogásról (az első jogalap ötödik része)

52. Az első jogalap ötödik és egyben utolsó részével a Dole végezetül arra hivatkozik, hogy a Törvényszék elmulasztotta megfelelően megállapítani a tényeket eljárási szabályzatának 64. és 65. cikkét alkalmazva. A Dole által állított téves jogalkalmazás abban nyilvánul meg, hogy a Törvényszék csak szóbeli kérdéseket tett fel, de nem tett pervezető intézkedéseket, és nem folytatott bizonyításfelvételt, holott bizonyos perdöntő tények tekintetében „egyértelműen össze volt zavarodva". A Törvényszék ezzel a fellebbezők véleménye szerint megsértette a bizonyításfelvétel elveit, valamint a tények helyes megállapítására vonatkozó kötelezettségét és egyúttal a Dole védelemhez való jogát.

53. Először is meg kell jegyezni, hogy a fellebbezők feladata, hogy a fellebbezésükben pontosan megjelöljék a megtámadott ítélet vitatott elemeit, valamint azokat a jogi érveket, amelyek kifejezetten alátámasztják kifogásaikat. [31] Mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant el kell utasítani az olyan fellebbezést, amely nem rendelkezik koherens szerkezettel, általános állításokra korlátozódik, és nem jelöli meg pontosan a megtámadott ítélet azon pontjait, amelyeket esetlegesen érinti a téves jogalkalmazás. [32]

54. A Dole érveinek rendkívül homályos jellegére tekintettel komoly kétségeim vannak azt illetően, hogy egyáltalán elfogadhatónak tekinthető-e az első jogalap ötödik része. A Törvényszéknek „a referenciaárak természetét övező tények" tekintetében fennálló „összezavarodására" való rejtélyes utalásnál sokkal többet ugyanis nem tartalmaz a fellebbezés. Sem az nincs bemutatva, hogy pontosan miben nyilvánult meg ez az „összezavarodás", sem annak legcsekélyebb mértékű kifejtésére nem kerül sor, hogy ez a megtámadott ítélet konkrétan mely részeiben érhető tetten. [33]

55. Ettől függetlenül azonban mindenképpen meg kell jegyezni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egyedül a Törvényszék dönthet az előtte folyamatban lévő üggyel kapcsolatban a rendelkezésére álló információk kiegészítésének szükségességéről. Az, hogy az eljárási iratok bizonyító erejűek-e, vagy sem, egyedül a tényállás Törvényszék általi mérlegelése körébe tartozik, amelyre a szintén állandó ítélkezési gyakorlat szerint nem terjed ki a Bíróság által a fellebbezési eljárás keretében gyakorolt felülvizsgálat, kivéve a tényállás vagy a bizonyítékok elferdítésének esetét. [34]

56. Az a Dole által hivatkozott körülmény, hogy a Törvényszék a tárgyaláson számos kérdést intézett a felekhez, nem tekinthető komolyan a Törvényszéknek a tényállás-megállapítás során tanúsított hanyagságára utaló jelnek. Ellenkezőleg, a felek intenzív meghallgatása arra enged következtetni, hogy a Törvényszék rendkívül lelkiismeretesen foglalkozott a jogvita tárgyának részleteivel. A felek meghallgatása egyébként az eljárási szabályokban biztosított lehetőség például a fennálló bizonytalanságok tisztázására. [35] Az ilyen meghallgatás eredménye minden további nélkül feleslegessé teheti a további pervezető intézkedéseket vagy a formális bizonyításfelvételt.

31 — Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 29. pont), és MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 151. és 215. pont).

32 — Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 30. pont).

33 — A tények elferdítésével kapcsolatos, csak mellékesen emelt kifogást a Dole az első jogalap ezen ötödik része keretében nem részletezi, sokkal inkább a második jogalapra hivatkozik. Ezért én is arra szorítkozom, hogy e kérdéssel a második jogalap keretében foglalkozzak (lásd a jelen indítvány lenti 61–70. pontját).

34 — Ismeri Europa kontra Számvevőszék ítélet (C-315/99 P, EU:C:2001:391, 19. pont), Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland kontra Bizottság ítélet (C-385/07 P, EU:C:2009:456, 163. pont) és E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 115. pont); ugyanebben az értelemben: Viega kontra Bizottság ítélet (C-276/11 P, EU:C:2013:163, 39. pont).

35 — A Bíróság alapokmánya 53. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett 24. cikke első bekezdésének első mondata.

57. Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a versenyügyekben az uniós bíróságok előtti eljárás a bizonyítékszolgáltatás elvén alapul.[36] Ha a Dole-nak az elsőfokú eljárásban az volt a benyomása, hogy pervezető intézkedésekre vagy bizonyításfelvételre van szükség, akkor lehetősége volt erre irányuló konkrét kérelmeket a Törvényszék elé terjeszteni.[37] Amint azonban a fellebbezők a Bíróság előtti tárgyaláson kénytelenek voltak elismerni, a Dole az elsőfokú eljárás folyamán egyszer sem terjesztett elő ilyen kérelmeket, jóllehet erre teljesen vitathatatlanul elegendő lehetőség kínálkozott. E körülmények között a Dole jelenleg, a fellebbezési eljárás szakaszában nehezen hozhatja fel azt a kifogást, hogy a Törvényszék nem tett eleget a tényállás felderítésére vonatkozó kötelezettségének.[38]

58. Teljesen általánosan a Törvényszék egy kartellügyben folyamatban lévő jogvitában nem köteles hivatalból újból megvizsgálni az ügy összes iratát.[39] Csak rendkívül kivételes esetben lehet megállapítani, hogy a Törvényszék széles mérlegelési jogköre annak megítélése során, hogy egy bizonyos tény bizonyítására milyen bizonyítási eszköz alkalmas és szükséges, azt a kötelezettséget eredményezi, hogy saját kezdeményezésére még akkor is további bizonyítást folytasson le, ha egyik fél sem terjesztett elő erre vonatkozó kérelmet. Ez annál inkább érvényes, ha az eljárásban részt vevő felek – ahogy a jelen ügyben – versenyjogi kérdésekben némi tapasztalattal rendelkező nagy vállalkozások, és erre szakosodott ügyvédek képviselik őket.[40]

59. A fellebbezők a jelen ügyben nem hivatkoztak olyan különleges körülményekre, amelyekből kivételesen a Törvényszék hivatalbóli bizonyításfelvételre vonatkozó kötelezettsége eredt volna. A fellebbezők konkrét kérdésemre sem tudtak megnevezni ilyen körülményeket.

60. Következésképpen az első jogalap ötödik része is megalapozatlan, és ezért e jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

B – *Második jogalap: a tények elferdítése*

61. Második jogalapja keretében a Dole arra hivatkozik, hogy a Törvényszék több olyan tényt elferdített, amely jelentőséggel bír a jogsértés megfelelő, jogi és gazdasági összefüggéseiben történő értékelése szempontjából. E jogalap a megtámadott ítélet 152., 182., 184. és 232. pontját támadja.

62. Ennek körében konkrétan lényegében három kérdésről van szó: egyrészt, hogy a Törvényszék tévesen tekintette-e egyenértékűnek a referenciaárakat[41] és az ajánlott árakat[42]; másrészt, hogy a Törvényszék tévesen indult-e ki a sárga banánra vonatkozó referenciaár Dole általi alkalmazásából; és harmadrészt, hogy a zöld és a sárga banánra vonatkozó referenciaárak annyira szorosan összefüggtek-e egymással az ágazat szintjén, hogy egymás között átválthatónak voltak tekinthetők.

36 — Chalkor kontra Bizottság ítélet (C-386/10 P, EU:C:2011:815, 64. és 66. pont), Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 46. pont), és Siemens kontra Bizottság ítélet (C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, EU:C:2013:866, 321. pont); lásd ezen túlmenően: Schindler Holding és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-501/11 P, EU:C:2013:248, 47. pont), valamint Nexans és Nexans France kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-37/13 P, EU:C:2014:223, 87. pont).

37 — Ugyanebben az értelemben: Siemens kontra Bizottság ítélet (C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, EU:C:2013:866, 322. pont).

38 — Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 46. pont), és Viega kontra Bizottság ítélet (C-276/11 P, EU:C:2013:163, 41. és 42. pont).

39 — Chalkor kontra Bizottság ítélet (C-386/10 P, EU:C:2011:815, 66. pont), Kone és társai kontra Bizottság ítélet (C-510/11 P, EU:C:2013:696, 32. pont), valamint Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 55. pont).

40 — Lásd e tekintetben: Schindler Holding és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-501/11 P, EU:C:2013:248, 51. pont), valamint Nexans és Nexans France kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-37/13 P, EU:C:2014:223, 87. és 88. pont).

41 — Az eljárás nyelvén (angolul): „quotation prices”; a tanácskozás nyelvén (franciául): „prix de référence”.

42 — Az eljárás nyelvén: „price quotes”; a tanácskozás nyelvén: „offres de prix”. A megtámadott ítélet német fordítása a „price quotes” kifejezésre részben az „angebotene Preise” (ajánlott árak), részben pedig a „Preisnotierungen” (árajánlatok) kifejezést használja, minek körében ez utóbbi a jelen összefüggésben inkább távol esőnek tűnik.

63. Elöljáróban utalni kell arra, hogy a tényállás vagy a bizonyítékok elferdítésének megállapítása szigorú feltételekhez van kötve. Ilyen elferdítés csak akkor valósul meg, ha a meglévő bizonyítékok értékelése új bizonyítékok felhasználása nélkül is nyilvánvalóan tévesnek tűnik. [43]

64. A Dole érveiből semmi olyasmi nem derül ki, ami a tényállás vagy a bizonyítékok *nyilvánvalóan téves* értékelésére engedne következtetni.

65. Ami először azt illeti, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 152., 182., 184. és 232. pontjában állítólag egyenértékűnek tekintette a referenciaárakat és az ajánlott árakat, az ítélet e pontjainak nem is mindegyike használja e terminológiát. Egyedül a 182. pontban bukkan fel a „referenciaár" szó, a 152. pontban ellenben csak „sárga ajánlat[ról]" [44], a 184. pontban „sárga árról" [45], a 232. pontban pedig megint csak „sárga ár[ról]" és „zöld ár[ról]" van szó. A Törvényszék a megtámadott ítélet említett pontjainak egyikében sem tekinti egyenértékűnek a referenciaárakat és az ajánlott árakat, illetve a referenciaárakat és a ténylegesen fizetett árakat. A Dole ezzel kapcsolatos kifogása megalapozatlan.

66. Másodszor a sárga banánra vonatkozó referenciaár Dole általi állítólagos alkalmazásának kérdésével kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a Törvényszék voltaképpen csak a megtámadott ítélet egyetlen pontjában, mégpedig a 182. pontban használja a „sárga referenciaár" fogalmát a Dole-lal összefüggésben. E tekintetben alighanem inkább szövegezési hibáról, mint a tények nyilvánvalóan téves értékeléséről van szó. A Dole érveiből mindenesetre nem derül ki, hogy konkrétan ez a 182. pont megszövegezésében található lehetséges pontatlanság milyen mértékben befolyásolta a tényállás Törvényszék általi versenyjogi értékelését, és érintette végső soron a megtámadott ítélet rendelkező részét. Erre vonatkozó konkrét támpontok hiányában azonban, még ha meg is állapítanánk a tények elferdítését, nem indokolt a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezése. [46]

67. Ami harmadrészt a zöld és sárga referenciaárak közötti ágazati szintű átválthatóság problémakörét illeti, a Dole által a tények elferdítésével kapcsolatban emelt kifogás a megtámadott ítélet 232. pontjára vonatkozik. Érdekes módon az ítélet említett pontja egyáltalán nem használja a Dole által kifogásolt „referenciaárak" [47] fogalmát. Csak annyi igaz, hogy a Törvényszék az említett pontban a „zöld árak" és a „sárga árak" közötti szoros összefüggésből indul ki. A Dole semmiféle bizonyítékot nem szolgáltatott arra, hogy e megállapítás téves – sőt, *nyilvánvalóan téves* – lehet. Ellenkezőleg, a Törvényszék által levont következtetés éppen akkor érvényes, ha az elsőfokú bíróság által a megtámadott ítélet közvetlenül megelőző 220–231. pontjában értékelt bizonyítékokat – mégpedig az Atlanta egyik alkalmazottja által 2003. január 2-án küldött elektronikus levelet – szintén figyelembe vesszük. Az említett elektronikus levél szemléletesen ábrázolja a Chiquita és a Dole által alkalmazott árak közötti kölcsönhatásokat, még ha az egyik vállalkozás egy „sárga árra", a másik pedig egy „zöld árra" támaszkodik is. Összességében tehát a megtámadott ítélet 232. pontjával szembeni elferdítéssel kapcsolatos kifogás is gyenge lábakon áll.

43 — PKK és KNK kontra Tanács ítélet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 37. pont), Sniace kontra Bizottság ítélet (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 37. pont) és Lafarge kontra Bizottság ítélet (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 17. pont).

44 — Az eljárás nyelvén: „a yellow quote", a tanácskozás nyelvén: „une offre jaune".

45 — Az eljárás nyelvén: „a yellow price", a tanácskozás nyelvén: „un prix jaune".

46 — P & O European Ferries (Vizcaya) és Diputación Foral de Vizcaya kontra Bizottság ítélet (C-442/03 P és C-471/03 P, EU:C:2006:356, 67–69. pont), Sison kontra Tanács ítélet (C-266/05 P, EU:C:2007:75, 70–72. pont), és Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 112. pont).

47 — Az eljárás nyelvén: „quotation prices".

68. Teljesen általánosan úgy tűnik számomra, hogy az e második jogalap keretében előadott komolytalan jelentéstani szőrszálhasogatással a Dole-nak valójában az a célja, hogy a tények állítólagos elferdítésével kapcsolatos kifogás leple alatt egyszerűen a tényállás újraértékelésére ösztönözze a Bíróságot.[48] A fellebbviteli bíróságként eljáró Bíróságnak azonban nem feladata, hogy a Törvényszék értékelését a saját értékelésével helyettesítse a piac tulajdonságai és a versenyhelyzet tekintetében.[49]

69. A fellebbezők által felhozott kifogások egyébként abban szenvednek, hogy az ítélet egyes részeit kiragadják összefüggéseikből. A megtámadott ítélet kifogásolt pontjait nem elszigetelten, hanem az ítélet indokolásának többi részével összefüggésben vizsgálva könnyen megállapíthatóvá válik, hogy a Törvényszék helyesen ragadta meg az észak-európai banánpiac működését, beleértve annak finomságait is.[50] A Törvényszék a Dole-nak a saját és a Chiquita banánja közötti kiskereskedelmi szintű verseny hiányával kapcsolatos újra meg újra visszatérő érvét is tudomásul vette;[51] az, hogy a Törvényszéket végül nem győzte meg ezen érv, önmagában nem alapozza meg a tények vagy a bizonyítékok elferdítésével kapcsolatos kifogást.

70. Mindent egybevetve tehát a második jogalapot el kell utasítani.

C – Harmadik jogalap: „a bizonyítékok nem megfelelő értékelése” a Törvényszék által

71. A nem kevesebb, mint öt részből álló harmadik jogalapja keretében a Dole azt kifogásolja, hogy „a Törvényszék nem megfelelően értékelte a bizonyítékokat”. Ha szaván kívánjuk fogni a Dole-t, akkor e harmadik jogalapot nyilvánvalóan elfogadhatatlannak kell nyilvánítani, mivel a tényállás és a bizonyítékok értékelése kizárólag a Törvényszék feladata, és a Bíróság fellebbviteli bíróságként – egy esetleges elferdítéssel kapcsolatos kifogás kivételével – nem rendelkezik hatáskörrel erre.[52] Alaposabban szemügyre véve azonban „a bizonyítékok [állítólagos] nem megfelelő értékelésével” kapcsolatos kifogás mögött lényegében a megtámadott ítélet indokolásával, a vitatott határozat indokolásával szemben támasztott jogi követelményekkel és a tényállás jogi minősítésével kapcsolatos különféle kifogások rejtőznek.

1. A piac szerkezetéről és a részt vevő vállalkozások piaci helyzetéről – a sárga és a zöld banán jelentősége a piaci részesedések kiszámítása körében (a harmadik jogalap első része).

72. E harmadik jogalap keretében a Dole először azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megfelelő indokolás nélkül fogadta el a Dole, a Chiquita és a Del Monte/Weichert összesített piaci részesedésére vonatkozó számításokat, amelyekre a Bizottság a vitatott határozatban a releváns piaci szerkezet leírásakor támaszkodott.

73. E kifogás elsősorban a megtámadott ítélet 353. pontját támadja, amelyben a Törvényszék csatlakozik a Bizottság azon megállapításához, hogy „a Dole, a Chiquita és a Weichert jelentős piaci részesedéssel bírtak”. E megállapítás hátteréül az szolgált, hogy a Bizottság a vitatott határozatban 45-50%-ban állapította meg a Chiquita, a Dole és a Weichert összesített piaci részesedését a 2002. évi észak-európai banáneladások értékét alapul véve,[53] illetve 40-45%-ban „a friss banán [ugyanezen időszakban] tapasztalható észak-európai fogyasztásá[t]” figyelembe véve.[54]

48 — Lafarge kontra Bizottság ítélet (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 23. pont), Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 75. és 76. pont) és FLSmidth kontra Bizottság ítélet (C-238/12 P, EU:C:2014:284, 31. pont).

49 — British Airways kontra Bizottság ítélet (C-95/04 P, EU:C:2007:166, 137. pont).

50 — Lásd különösen a megtámadott ítélet 226–228. pontját.

51 — Lásd még egyszer a megtámadott ítélet 128–132. pontját.

52 — San Marco kontra Bizottság végzés (C-19/95 P, EU:C:1996:331, 39. és 40. pont) és Bizottság kontra Schneider Electric ítélet (C-440/07 P, EU:C:2009:459, 103. pont), valamint Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 84. pont); hasonlóképpen: MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 60. pont).

53 — A vitatott határozat (26) és (27) preambulumbekezdése, és a megtámadott ítélet 345. pontja.

54 — A vitatott határozat (31) preambulumbekezdése és a megtámadott ítélet 350. pontja.

74. A Dole arra hivatkozik, hogy a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedését e becslések túlzóan magas értékben állapítják meg. A számokat az tornázza fel, hogy a Bizottság egybeszámolta a zöld és a sárga banánt, anélkül hogy figyelembe vette volna, hogy Észak-Európába csak zöld banánt importálnak, és hogy a zöld banán egy részét először az importőrök között értékesítik, mielőtt azt érett állapotban sárga banánként leadnák a kiskereskedőknek. A Dole szerint ily módon az észak-európai piacon eladott banán egy részét kétszeresen vették figyelembe a piaci részesedés számainak kiszámításakor.

75. A fellebbezők véleménye szerint a Törvényszék nem válaszolt megfelelően a Dole e kifogására, és a megtámadott ítélet ezért e tekintetben megsértette az indokolási kötelezettséget.

76. E kifogás meglepő, mivel a Törvényszék a megtámadott ítélet 351–354. pontjában kifejezetten állást foglal a Dole említett kifogásával kapcsolatban, és azt lényegében azzal az indokkal utasítja el, hogy a Dole érvelése „téves előfeltevésen alapul, nevezetesen a sárga banán és a zöld banán közötti különbségtételen” [55].

77. Mivel tehát – még ha tömören is – mindenképpen rendelkezésre áll a Törvényszék indokolása, felmerül annak gyanúja, hogy a Dole az ítélet említett részének *tartalmával* nem ért egyet. Egy ilyen érdemi kritika mindazonáltal nem alkalmas a megtámadott ítélet formális jogszerűségének az indokolási kötelezettségre tekintettel történő megkérdőjelezésére. A Dole érdemben a Törvényszéktől eltérő véleményen lehet. E körülmény azonban még nem jelenti azt, hogy a megtámadott ítéletet az indokolási kötelezettség megsértésével hozták volna. [56]

78. A Dole által felhozott indokolással kapcsolatos kifogás mindazonáltal annak kérdését is felveti, hogy megkövetelhető-e a Törvényszéktől formális szempontból, hogy a megtámadott ítéletet *részletesebben indokolja meg* a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedésének kiszámításával szemben a Dole által megfogalmazott kritikára tekintettel.

79. Az elsőfokú ítéletek szabályszerű indokolására vonatkozó kötelezettség a Bíróság alapokmánya 53. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett 36. cikkéből következik. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Törvényszék ítéletének indokolásából világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a Törvényszék érvelésének oly módon, hogy az érdekeltek megismerhessék az általa hozott határozat indokait, a Bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét. [57]

80. Jóllehet az indokolási kötelezettség megsértése abban is megnyilvánulhat, hogy a Törvényszék az ítéletében elmulasztott válaszolni valamely kérelemre, [58] jogalapra [59] vagy egyébként az eljárás valamely résztvevőjének érveire. [60]

55 — A megtámadott ítélet 352. pontjának első mondata.

56 — Wunenburger kontra Bizottság ítélet (C-362/05 P, EU:C:2007:322, 80. pont) és Gogos kontra Bizottság ítélet (C-583/08 P, EU:C:2010:287, 35. pont).

57 — Tanács kontra De Nil és Impens ítélet (C-259/96 P, EU:C:1998:224, 32. és 33. pont), France Télécom kontra Bizottság ítélet (C-202/07 P, EU:C:2009:214, 29. pont) és Mindo kontra Bizottság ítélet (C-652/11 P, EU:C:2013:229, 29. pont).

58 — Evropaïki Dynamiki kontra Bizottság ítélet (C-200/10 P, EU:C:2011:281, 33. pont).

59 — Vidrányi kontra Bizottság ítélet (C-283/90 P, EU:C:1991:361, 29. pont), Bizottság kontra Greencore ítélet (C-123/03 P, EU:C:2004:783, 40. és 41. pont) és Gogos kontra Bizottság ítélet (C-583/08 P, EU:C:2010:287, 29. pont).

60 — Ferriere Nord kontra Bizottság ítélet (C-219/95 P, EU:C:1997:375), Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 244. pont), és France Télécom kontra Bizottság ítélet (C-202/07 P, EU:C:2009:214, 41. pont), mindegyik esetben a bírság csökkentése mellett felhozott érvek vonatkozásában.

81. Figyelembe kell venni mindazonáltal, hogy a Törvényszék nem köteles olyan magyarázatot adni, amely kimerítően követi a jogvitában részes felek által előadott összes érvet, különösen ha azok nem voltak kellően világosak és pontosak.[61] A Törvényszék indokolása sokkal inkább hallgatólagos is lehet, amennyiben lehetővé teszi az érdekelt felek számára, hogy megismerjék érvelésük Törvényszék általi elutasításának okait, és lehetővé teszi a Bíróság számára a felülvizsgálat elvégzését.[62] Végső soron az bír döntő jelentőséggel, hogy a Törvényszék minden kifogásolt jogsértésre válaszolt-e az indokolásában, és megfelelően foglalkozott-e az eljárás felei *érvelésének központi részeivel*.[63]

82. A jelen ügyben nehezen állítható, hogy a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedésének a Bizottság által alapul vett számaival szemben a Dole által megfogalmazott kritika a Dole elsőfokú eljárásban előadott érvelésének *központi része* lett volna. E kritika sokkal inkább csak teljesen mellékesen merült fel a Dole Törvényszék előtt tett írásbeli észrevételeiben. Így a Dole egyetlen pontot szentelt e problémakörnek a keresetlevélben,[64] a válaszbeadványban pedig még egy félmondatot sem.[65] Érdemben a Dole annak kijelentésére szorítkozott, hogy a Bizottság által alapul vett piaci részesedés „rendkívül túlzó”, és egy független közvélemény-kutatás csak kevesebb mint 25%-os összesített piaci részesedést mutatott ki Németországban a Chiquita, a Dole és a Del Monte/Weichert tekintetében.

83. A Dole immár – a fellebbezési eljárásban – középpontba helyezett kifogása, amely szerint a Bizottság nem számolhatta volna egybe a zöld és a sárga banánt, az elsőfokú eljárásban csak egy lábjegyzetben tűnt fel.[66] A Dole elsőfokú eljárásban előterjesztett írásbeli érvei egyáltalán nem említik a banán kétszeres figyelembevételét az importőrök közötti eladások lehetséges beszámítása miatt.

84. Amint azt a Dole a Bíróság kifejezett kérdésére kénytelen volt elismerni, e két szempont – egyrészt a zöld és a sárga banán egybeszámolása, másrészt az importőrök között gazdát cserélő banán kétszeres figyelembevétele – elmélyítésére a Törvényszék előtti tárgyaláson sem került sor.

85. E körülmények között nem róható fel a Törvényszéknek, hogy a megtámadott ítéletben mellőzte az említett két szempont beható vizsgálatát. Az indokolási kötelezettség megsértéséről tehát ebben az esetben semmilyen elképzelhető szempontból nem lehet szó.

A piaci részesedés számaival szembeni érdemi kritikával kapcsolatos kiegészítő megállapítások

86. Csak a teljesség kedvéért teszem hozzá, hogy a Dole-nak a harmadik jogalap ezen első része keretében felhozott érvei a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedésével kapcsolatban a Törvényszék által kifejtettek érdemi kifogásolására sem alkalmasak.

87. Mivel a tényállás és a bizonyítékok értékelése kizárólag a Törvényszék jogosultsága, a Bíróság egyáltalán nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a fellebbezés keretében a Törvényszék értékelését a saját értékelésével helyettesítse a piac tulajdonságai és a versenyhelyzet tekintetében.[67]

61 — Connolly kontra Bizottság ítélet (C-274/99 P, EU:C:2001:127, 121. pont), és FIAMM és társai kontra Tanács és Bizottság ítélet (C-120/06 P és C-121/06 P, EU:C:2008:476, 91. pont).

62 — Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 82. pont), Gascogne Sack Deutschland kontra Bizottság ítélet (C-40/12 P, EU:C:2013:768, 35. pont), és MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 189. pont).

63 — Komninou és társai kontra Bizottság ítélet (C-167/06 P, EU:C:2007:633, 22. pont), és Mindo kontra Bizottság ítélet (C-652/11 P, EU:C:2013:229, 41. pont).

64 — Az elsőfokú eljárásban benyújtott keresetlevél 118. pontja.

65 — Az elsőfokú eljárásban benyújtott válaszbeadvány 40. pontja csak zárójelben utal a „Bizottság túlzó számaira”.

66 — Az elsőfokú eljárásban benyújtott keresetlevél 86. lábjegyzete; az elsőfokú eljárásban benyújtott válaszbeadvány 44. lábjegyzete megismétli e kifogást.

67 — British Airways kontra Bizottság ítélet (C-95/04 P, EU:C:2007:166, 137. pont).

88. Igaz ugyan, hogy a Bíróság a fellebbezési eljárásban a tények Törvényszék általi jogi minősítésének a felülvizsgálatára, valamint a tényállás és a bizonyítékok esetleges elferdítésének a megállapítására rendelkezik hatáskörrel.[68] A Dole azonban a Bíróság előtt sem ilyen, sem olyan kifogást nem emelt a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedésének itt szóban forgó kiszámításával kapcsolatban.[69]

89. Ettől eltekintve a Dole-nak a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedésének kiszámítása körében tetten érhető állítólagos pontatlanságokkal kapcsolatos érvei túl általánosak és bizonytalanok ahhoz, hogy megfelelően értékelni lehessen azokat.[70] A Dole különösen adós marad annak bemutatásával, hogy milyen mértékűek voltak az általa említett, importőrök közötti bánaneladások. Elterjedt gyakorlatról volt-e szó, vagy csak egy marginális jelenségről?[71] A Dole ezzel kapcsolatos részletes érvei nélkül[72] végeredményben nem ítélhető meg, hogy az importőrök közötti eladások esetleges beszámítása egyáltalán említésre méltó hatást gyakorolhatott-e a vitatott határozatban megbecsült és a Törvényszék által alapul vett piaci részesedésekre.

90. Mindent egybevetve a harmadik jogalap első részét tehát el kell utasítani.

2. A kartell résztvevői közötti információcsere leírásáról (a harmadik jogalap második, harmadik és negyedik része)

91. A harmadik jogalap második, harmadik és negyedik részével a Dole a jog többszöri téves alkalmazását rója fel a Törvényszéknek, minden esetben a részt vevő vállalkozások közötti – a jogvita tárgyát képező – információcserék leírásával összefüggésben.

a) A vitatott határozat indokolásával szemben támasztott követelményekről (a harmadik jogalap második és harmadik része)

92. A Dole először azt rója fel a Törvényszéknek, hogy túl alacsony követelményeket támasztott a vitatott határozat indokolásával szemben. A Dole véleménye szerint a Törvényszéknek a részt vevő vállalkozások közötti versenyellenes célú információcsere tárgyának pontosabb leírását kellett volna megkövetelnie a Bizottságtól (a harmadik jogalap második része), és annak részletes bemutatását, hogy milyen árképzési tényezőkre vonatkozott a megállapított versenyellenes célú jogsértés (a harmadik jogalap harmadik része). E két vonatkozás jelentős mértékben átfedi egymást. Azokat ezért együtt kell vizsgálni.

93. A Bizottság kartelljog területén hozott határozatainak indokolásával szemben támasztott jogi követelmények az EK 253. cikkből (jelenleg EUMSZ 296. cikk második bekezdés) erednek. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az indokolásból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a Bizottság érvelésének oly módon, hogy az érdekeltek megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, a hatáskörrel rendelkező bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét.[73]

68 — Bizottság kontra Brazzelli Lualdi és társai ítélet (C-136/92 P, EU:C:1994:211, 49. pont), Bizottság kontra Schneider Electric ítélet (C-440/07 P, EU:C:2009:459, 191. pont), Tanács kontra Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group ítélet (C-337/09 P, EU:C:2012:471, 55. pont) és Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 74. pont).

69 — A Dole *nem* a piaci részesedés számainak állítólagosan téves kiszámítására alapozta a második jogalap keretében a tények elferdítésével kapcsolatban felhozott kifogását.

70 — Lindorfer kontra Tanács ítélet (C-227/04 P, EU:C:2007:490, 83. pont), Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 45. pont), és MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 151. pont).

71 — A Bizottság által a Bíróság előtti tárgyaláson előadottak szerint, amelyeket a Dole nem vitatott, az importőrök közötti bánaneladások nem bírtak említésre méltó jelentőséggel. A Bizottság által a vitatott határozat (451)–(453) preambulumbekezdésében tett, nem vitatott megállapítások is erre engednek következtetni, jóllehet azok más összefüggésbe ágyazódnak.

72 — Legalább a Dole által más importőrök részére teljesített esetleges saját eladásokkal vagy a Dole más importőröktől történő beszerzéseivel kapcsolatban elvárhatók lettek volna konkrét információk a bírósági eljárásban. Saját banánügyleteiről ugyanis a Dole minden vonatkozó információval rendelkezik.

73 — Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ítélet (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 166. pont), Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 147. pont) és Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 115. pont).

94. Nem követelmény azonban az indokolással szemben, hogy minden releváns tény- és jogkérdésre kitérjen, mivel nem csupán szövege, hanem összefüggései, valamint az adott területre vonatkozó jogszabályok összessége alapján döntendő el az a kérdés, hogy a jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek. [74]

95. A Törvényszék részletesen idézte a vitatott határozat preambulumbekezdéseit, és többek között hangsúlyozta, hogy a részt vevő vállalkozások közötti információcsere a jelen ügyben a készletekre, a kikötőkben várható többletimportkészletekre, a várható piaci kereslet felbecslésére és a piac – például „árkedvezmények" útján történő – fejlődésére, továbbá az általános piaci áremelkedés vagy -csökkenés valószínűségére, vagy annak kérdésére vonatkozott, hogy az árak általában változatlanok maradnak-e. [75]

96. E felsorolás véleményem szerint kellőképpen egyértelművé teszi, hogy a Dole nem lehetett bizonytalanságban a terhére rótt jogsértés pontos tárgyát illetően. Ez annál inkább így van, mivel a részt vevő vállalkozások információcseréjének említett részletei többek között a maga a Dole által a közigazgatási eljárásban tett nyilatkozatokból származtak. [76]

97. A Törvényszék ezenkívül helyesen hangsúlyozta, hogy az EK 253. cikk alapján a Bizottság nem köteles arra, hogy „általános módon meghatározza azon tényezők kimerítő felsorolását, melyek eleve jogellenesnek minősülnek a szóban forgó ágazatban" [77]. Eltérően ugyanis attól, ahogyan a Dole vélekedni tűnik, a Bizottságnak nem feladata, hogy az 1/2003 rendelet [78] 7. cikke és 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti határozatban a kartell résztvevőinek bármiféle segítséget nyújtson piaci magatartásuk jövőbeni alakításához. Sokkal inkább a részt vevő vállalkozások – mint minden más piaci szereplő – feladata, hogy teljesen önállóan ügyeljenek arra, hogy piaci magatartásukkal ne kövessenek el a belső piac versenyszabályaiba ütköző jogsértéseket.

98. Teljes mértékben helyesen utasította el tehát a Törvényszék a Dole-nak a vitatott határozat hiányos indokolásával kapcsolatos kifogását. [79]

b) A Dole azzal kapcsolatos érvéről, hogy az információcserében részt vevő alkalmazottak nem maguk voltak felelősek a referenciaárak meghatározásáért (a harmadik jogalap negyedik része)

99. A Dole ezután azt kifogásolja, [80] hogy a Törvényszék válasz nélkül hagyta azon érvét, mely szerint a Chiquita és a Dole érintett alkalmazottai nem működhettek közre hitelesen az információcserében, mert a vállalkozásokon belül nem jogosultak referenciaárakat meghatározni. E kifogással a Dole arra hivatkozik, hogy a megtámadott ítélet megsértette az indokolási kötelezettséget. [81]

100. Amint azt azonban a Bizottság helyesen hangsúlyozza, e kifogás a megtámadott ítélet téves értelmezésén alapul. Az említett ítélet 577–582. pontja valójában kifejezetten a Dole említett érvével foglalkozik. A Dole érdemben a Törvényszéktől eltérő véleményen lehet. E körülmény azonban még nem jelenti azt, hogy a megtámadott ítéletet az indokolási kötelezettség megsértésével hozták volna. [82]

74 — Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ítélet (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 166. pont), Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 150. pont) és Ziegler kontra Bizottság ítélet (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 116. pont).

75 — A megtámadott ítélet 262. és 263. pontja.

76 — A megtámadott ítélet 262. és 263. pontjával összefüggésben értelmezett 264. pontja.

77 — A megtámadott ítélet 261. pontja.

78 — A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

79 — A megtámadott ítélet 267. pontja.

80 — Amennyiben e kifogás a harmadik jogalap ötödik része keretében is szerepet játszik, annyiban arra már itt választ adok a soron következő megállapításokkal.

81 — Ebben az értelemben: Komninou és társai kontra Bizottság ítélet (C-167/06 P, EU:C:2007:633, 22. pont), Gogos kontra Bizottság ítélet (C-583/08 P, EU:C:2010:287, 29. pont) és Mindo kontra Bizottság ítélet (C-652/11 P, EU:C:2013:229, 41. pont).

82 — Wunenburger kontra Bizottság ítélet (C-362/05 P, EU:C:2007:322, 80. pont) és Gogos kontra Bizottság ítélet (C-583/08 P, EU:C:2010:287, 35. pont).

101. Érdemben szintén helytelen a Dole érve. Ugyanis, még ha a vállalkozás alkalmazottja nem személyesen határozza is meg a vállalkozás referenciaárait, rendelkezhet az alapul szolgáló vállalkozáson belüli információkkal, megvitathatja azokat más vállalkozások alkalmazásában lévő kapcsolattartóival, és így hozzájárulhat a piaci történésekkel kapcsolatos, versenyfeltételek között főszabály szerint fennálló bizonytalanság csökkentéséhez. Teljesen általánosan kifelé az az alkalmazott is közreműködhet versenyjogi jogsértésekben, aki a vállalkozáson belül nem jogosult az üzletpolitikáról és az árakról dönteni. [83]

102. Összességében tehát a harmadik jogalap második, harmadik és negyedik részének egyike sem megalapozott.

3. A verseny célzott korlátozásának fogalmáról (a harmadik jogalap ötödik része)

103. A harmadik jogalap ötödik és egyben utolsó részével a Dole végezetül arra hivatkozik, hogy a Törvényszék a tényeket jogilag tévesen minősítette, és megsértette a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat, amikor úgy találta, hogy a részt vevő vállalkozások alkalmazottai közötti megbeszélések célzott versenykorlátozásnak minősülnek. A Dole úgy véli, hogy az információcsere a jelen ügyben nem alkalmas arra, hogy megszüntesse a bizonytalanságot az érintett vállalkozások tervezett magatartását illetően árpolitikájuk tekintetében.

104. Felületesen vizsgálva arra a következtetésre lehetne jutni, hogy a Dole ezzel az érvvel – megengedhetetlen módon – arra akarja ösztönözni a Bíróságot, hogy fellebbviteli bíróságként a saját értékelésével helyettesítse a tényállás és a bizonyítékok Törvényszék általi értékelését. A Bíróságnak azonban a jelen ügyben valójában azt kell vizsgálnia, hogy a Törvényszék a tényállás és a bizonyítékok értékelése során helyes kritériumokat és elveket vett-e alapul. E tekintetben olyan jogkérdésről van szó, amelyet a Bíróság fellebbviteli bíróságként felülvizsgálhat, [84] és amely a közelmúltban hozott CB kontra Bizottság ítélet [85] fényében különös jelentőséggel bír.

105. Előre jelzem, hogy a Törvényszék a jelen ügyben rendkívül alaposan foglalkozott a piac sajátos körülményeivel és az azokkal kapcsolatban felhozott érvekkel, és rendkívül érthető módon indokolta, hogy a részt vevő vállalkozások közötti információcsere már jellegénél fogva miért tekintendő úgy, hogy káros a rendes verseny megfelelő működésére. A jelen ügy ebben alapvetően eltér az említett CB kontra Bizottság ügytől.

a) A releváns jogi kritériumok

106. Az EK 81. cikk (jelenleg EUMSZ 101. cikk) alkalmazási körében a vállalkozások magatartásának versenyellenes jellege nemcsak e magatartás hatásaiból, hanem annak céljából is eredhet. Ez egyformán vonatkozik a megállapodásokra, a döntésekre és az összehangolt magatartásokra. [86]

107. Nem minden, versenytársak közötti információcsere irányul szükségképpen arra, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében megakadályozza, korlátozza vagy torzítsa a belső piacon belüli versenyt. [87]

83 — Ebben az értelemben: Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet (100/80–103/80, EU:C:1983:158, 97. pont) és Slovenská sporiteľňa ítélet (C-68/12, EU:C:2013:71, 25. pont), valamint Schindler Holding és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-501/11 P, EU:C:2013:248, 128–131. pont).

84 — Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 125. pont), Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ítélet (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 117. pont), és Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje ítélet (C-440/11 P, EU:C:2013:514, 59. pont).

85 — C-67/13 P, EU:C:2014:2204.

86 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 24. pont).

87 — Lásd e tekintetben: T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 37. pont).

108. Azt, hogy az ilyen információcsere már jellegénél fogva elegendő károssági fokot mutat-e a verseny tekintetében ahhoz, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, a tárgyára, az általa elérni kívánt célkitűzésekre, valamint arra a gazdasági és jogi háttérre tekintettel kell mérlegelni, amelybe ezen információcsere illeszkedik.[88] A háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az adott piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is.[89] A felek szándékai szintén figyelembe vehetők az értékeléskor, noha azok nem szükséges elemek.[90]

109. Ha az imént említett kritériumokat alapul véve az derül ki, hogy a versenytársak közötti információcsere már jellegénél fogva úgy tekinthető, hogy káros a rendes verseny megfelelő működésére – hogy tehát, másképpen kifejezve, önmagában elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében –, akkor nem szükséges megvizsgálni és figyelembe venni az információcsere versenyre gyakorolt konkrét hatásait.[91] Ebben az esetben csak az szükséges, hogy az információcsere ténylegesen képes legyen arra, hogy a belső piac keretében megakadályozza, korlátozza vagy torzítsa a versenyt.[92]

110. Ezen túlmenően a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint megdönthető vélelem, hogy az összehangolásban részt vevő és a piacon továbbra is tevékenykedő vállalkozások piaci magatartásuk meghatározásánál figyelembe veszik a versenytársaikkal kicserélt információkat; ennek ellenkezőjét az érintett vállalkozásnak kell bizonyítania.[93]

b) A releváns jogi kritériumok konkrét ügyre való alkalmazása

111. A Dole álláspontjával ellentétben nem látok arra utaló jeleket, hogy a Törvényszék a jelen ügyben figyelmen kívül hagyta vagy helytelenül alkalmazta volna az imént bemutatott jogi kritériumokat.[94]

– Az információcsere jellegéről és tárgyáról

112. A Dole egyik fő érve, amelyet a fellebbezők nemcsak itt, hanem más összefüggésben is újra meg újra felhoznak, úgy szól, hogy a részt vevő vállalkozások egyáltalán nem cseréltek információkat tényleges árakról, hanem csak a referenciaárak tendenciáiról.

113. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az információcsere nem csak akkor versenyellenes célú, ha közvetlenül a részt vevő vállalkozások által a piacon alkalmazott árakra vonatkozik. Ahogyan azt ugyanis a Bíróság már megállapította, az EK 81. cikk (jelenleg EUMSZ 101. cikk) a piac szerkezetének, ezáltal pedig magának a versenynek a védelmére is irányul.[95] Ezért az összehangolt magatartás versenyellenes célja fennállásának megállapítása nem tehető függővé annak

88 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 27. pont); ugyanebben az értelemben: Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet (C-32/11, EU:C:2013:160, 37. pont) és CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. pont).

89 — Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet (C-32/11, EU:C:2013:160, 36. pont), és CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. pont).

90 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 27. pont), Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet (C-32/11, EU:C:2013:160, 37. pont), és CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 54. pont).

91 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 29. és 30. pont); ugyanebben az értelemben: Football Association Premier League és társai ítélet (C-403/08 és C-429/08, EU:C:2011:631, 135. pont), Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet (C-32/11, EU:C:2013:160, 34. pont) és CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49–52. pont és az 57. pont vége).

92 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 31. és 43. pont); ugyanebben az értelemben: Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet (C-32/11, EU:C:2013:160, 38. pont).

93 — Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 121. és 126. pont), Hüls kontra Bizottság ítélet (C-199/92 P, EU:C:1999:358, 162. és 167. pont), és T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 51. pont), valamint T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 75. pont).

94 — A következőkben nemcsak a Dole által a harmadik jogalap ezen ötödik része keretében felhozott érveket vizsgálom meg, hanem néhány más, a Dole által e témával kapcsolatban más jogalapok keretében mellékesen felhozott érvet is.

95 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 38. pont), és GlaxoSmithKline Services kontra Bizottság ítélet (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P és C-519/06 P, EU:C:2009:610, 63. pont).

megállapításától, hogy e magatartás közvetlen kapcsolatban áll a fogyasztói árakkal.[96] Ugyanígy nem kell közvetlen kapcsolatnak fennállnia a megosztott információk és a nagykereskedelmi árak között sem. A versenyellenes cél megállapításához sokkal inkább elegendő, ha a versenytársak között az árpolitikájuk vagy – általánosabban – a piaci magatartásuk szempontjából releváns tényezőkkel kapcsolatos információcserére kerül sor.[97]

114. A jelen ügyben pontosan ez a helyzet.

115. A Törvényszék rendkívül részletes megállapításai szerint, amelyekkel szemben a Dole nem emel elferdítéssel kapcsolatos kifogást, a részt vevő vállalkozások a jelen ügyben árképzést megelőző kétoldalú megbeszéléseket folytattak, melyek során megvitatták referenciaáraikat és bizonyos ártendenciákat.[98]

116. Szintén a Törvényszék – egyébként alapvetően a Dole saját észrevételein alapuló – megállapításai szerint a referenciaárak jelentőséggel bírtak az érintett piac szempontjából.[99] A banánimportőrök említett referenciaáraiból a jelen ügyben különösen legalábbis jelzések, tendenciák és/vagy útmutatások voltak leszűrhetők a piac számára a banánárak tervezett alakulását illetően; egyébként bizonyos tranzakciók esetében szerződéses árazási formula alkalmazásával az árak közvetlenül a referenciaárra támaszkodtak.[100]

117. Hozzáteszem, hogy vállalkozói szemszögből kevés értelme lenne egyáltalán referenciaárakat megállapítani és azok alakulásáról a versenytársakkal eszmecserét folytatni, ha a saját referenciaárak és a versenytársak referenciaárairól szerzett információk nem befolyásolnák az adott vállalkozások jövőbeni piaci magatartását és az általuk ténylegesen alkalmazott árakat.

118. A Törvényszék ezért – a konkrét piac sajátos körülményeinek és a Dole által felhozott érveknek a rendkívül alapos megvitatását követően – helyesen vonta le azt a következtetést, hogy a részt vevő vállalkozások között folytatott információcsere versenyellenes célú volt.[101]

119. Az ilyen, árak szempontjából releváns tényezőkkel kapcsolatos, versenytársak közötti információcsere ugyanis nyilvánvalóan ellentmond a vállalkozások piaci magatartására a hatékony verseny rendszerében jellemző önállósági követelménynek.[102] Az tehát – anélkül, hogy további magyarázatra lenne szükség – már önmagában elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében, és már jellegénél fogva úgy tekinthető, hogy káros a rendes verseny megfelelő működésére.[103]

120. A jelen ügy ebben alapvetően eltér a Dole által hivatkozott Asnef-Equifax-ügytől,[104] amelynek tárgya a hitellel kapcsolatos információk cseréjének spanyol rendszere volt. A kölcsönbe vevők fizetőképességével kapcsolatos információcsere ugyanis – akárcsak az Asnef-Equifax-ügyben – elsősorban a piac működőképességének fokozását és minden hitelező számára azonos versenyfeltételek

96 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 36–39. pont).

97 — Ebben az értelemben: Suiker Unie és társai kontra Bizottság ítélet (40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 és 114/73, EU:C:1975:174, 173. pont), Deere kontra Bizottság ítélet (C-7/95 P, EU:C:1998:256, 86. pont), és T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 32. pont).

98 — Lásd különösen a megtámadott ítélet 15–17., 74., 187., 256., 375. és 583. pontját, valamint a vitatott határozat (51)–(57) preambulumbekezdését.

99 — A megtámadott ítélet 434–576. pontja; lásd különösen a megtámadott ítélet 442–470. pontját, amely pontok a Dole saját észrevételein alapulnak.

100 — A megtámadott ítélet 19., 574. és 638. pontja, valamint a vitatott határozat (115) preambulumbekezdése.

101 — Lásd különösen a megtámadott ítélet 553., 585. és 654. pontját.

102 — Az önállósági követelményhez lásd többek között: Suiker Unie és társai kontra Bizottság ítélet (40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 és 114/73, EU:C:1975:174, 173. pont), Deere kontra Bizottság ítélet (C-7/95 P, EU:C:1998:256, 86. és 87. pont), és T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 32. és 33. pont).

103 — E kritériumokhoz lásd még egyszer: a közelmúltban hozott CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, különösen az 50. és 57. pont).

104 — Asnef-Equifax és Administración del Estado ítélet (C-238/05, EU:C:2006:734).

megteremtését szolgálja anélkül, hogy valamely piaci szereplő ennek során bármilyen módon felfedné versenytársai előtt azokat a feltételeket, amelyeket ügyfelei számára szándékozik felkínálni. Pontosan ennek ellenkezőjét idézi elő a jelen ügyben szóban forgó információcsere, amely lényegében a jövőbeni referenciaárak és ártendenciák megállapítása szempontjából releváns tényezőkre vonatkozik: az említett információcsere keretében a részt vevő vállalkozások – legalábbis részben – feltárják versenytársaik előtt tervezett piaci magatartásukat és a jövőbeni árcélkitűzéseikkel kapcsolatos érzékeny adatokat. Ez teljesen nyilvánvalóan alkalmas arra, hogy megszüntesse a bizonytalanságot az érintett vállalkozások tervezett magatartását illetően, és olyan versenyfeltételeket teremt, amelyek nem felelnek meg a szóban forgó piacon szokásos feltételeknek.

121. A Dole még megpróbálja a versenyellenes cél Törvényszék általi megállapítását azzal az állítással nevetségessé tenni, hogy a részt vevő vállalkozások főként jelentéktelen dolgokról – „a piac általános feltételeiről folytatott egyszerű beszélgetés” és „az időjárás” – folytattak megbeszéléseket.

122. Jogi szempontból azonban ez az érv is teljesen megalapozatlan. Nem bír ugyanis jelentőséggel, hogy a részt vevő vállalkozások között az árak szempontjából releváns tényezőkkel kapcsolatos információcsere jelentette-e a kapcsolatfelvétel fő tárgyát, vagy csak olyan kapcsolatfelvétel alkalmából (például rejtve) került arra sor, amelynek önmagában nem volt jogellenes célja. [105]

123. Minderre tekintettel teljes egészében el kell utasítani a Dole-nak az információcsere jellegével és tárgyával kapcsolatos kritikáját.

– Az információcsere gyakoriságáról és rendszerességéről

124. A Dole további kifogása, amely szintén több helyen felbukkan fellebbezési eljárásbeli előadásában, a részt vevő vállalkozások közötti információcsere gyakoriságára és rendszerességére vonatkozik. A Dole kifogásolja, hogy a vitatott határozat és a megtámadott ítélet e tekintetben nem egyértelmű.

125. Eltérően azonban attól, ahogyan a Dole feltételezni tűnik, a versenyellenes célú információcsere megállapítása tisztán jogi szempontból nem attól függ, hogy a részt vevő vállalkozások között gyakori és rendszeres információcserére kerül sor. Az ítélkezési gyakorlat szerint már egyetlen információcsere is a jogsértés megállapításának és bírság kiszabásának alapjául szolgálhat, ha az érintett vállalkozások aktívak maradtak a piacon ezen információcserét követően. [106] Legfeljebb a bírság összege szempontjából bírhat esetleges jelentőséggel, hogy milyen gyakran és rendszeresen került sor versenyellenes célú információcserére.

126. A Bizottságnak és a Törvényszéknek a részt vevő vállalkozások közötti információcsere gyakoriságával és rendszerességével kapcsolatos, állítólag hiányos megállapításaival kapcsolatban a Dole által megfogalmazott kritika tehát hatástalan.

105 — Lásd: T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 51. pont); ugyanebben az értelemben: IAZ International Belgium és társai kontra Bizottság ítélet (96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 és 110/82, EU:C:1983:310, 25. pont), General Motors kontra Bizottság ítélet (C-551/03 P, EU:C:2006:229, 64. pont), és Beef Industry Development Society és Barry Brothers ítélet (C-209/07, EU:C:2008:643, 21. pont).

106 — T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 58. és 59. pont); lásd továbbá: Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 121. pont) és Hüls kontra Bizottság ítélet (C-199/92 P, EU:C:1999:358, 162. pont); lásd kiegészítésképpen: T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 97–107. pont).

– A piac szerkezetéről

127. A Dole végezetül több helyütt hangsúlyozza a fellebbezési eljárásban, hogy a részt vevő vállalkozások összesített piaci részesedésének a Bizottság és a Törvényszék által alapul vett számai „túlzók”, illetve „fel vannak tornázva”.[107] Az a benyomásom, hogy a Dole e kritikával végső soron a Törvényszék azon megállapítását szeretné aláásni, hogy az észak-európai banánpiac „jóllehet nem minősül oligopolnak, nem jellemezhető töredezett jellegű kínálattal sem”.[108]

128. A Dole érvelésének az a feltételezés képezheti a alapját, hogy a versenytársak közötti információcsere csak egy erősen koncentrált oligopol piacon[109] lehet versenyellenes célú. E feltételezés azonban téves. Jóllehet a versenyellenes cél megállapítása különösen kézenfekvő egy ilyen piacon.[110] Az ítélkezési gyakorlat szerint azonban egy információcsere-rendszer akkor is sértheti a versenyjogi szabályokat, ha az érintett piac esetében *nem* erősen koncentrált oligopol piacról van szó.[111] A piac szerkezetét érintő egyetlen általános elv úgy szól, hogy a kínálat nem lehet töredezett.[112]

129. Mivel a jelen ügyben a Törvényszéknek – a Dole által nem cáfolt[113] – megállapításai szerint semmi nem utal az észak-európai banánpiac kínálatának töredezettségére, a fellebbezőknek a piac szerkezetével kapcsolatos érvelése nem célravezető.

– Összefoglalás

130. Összefoglalva, a Dole érvelése tehát nem alkalmas arra, hogy megdöntse a szóban forgó információcserének az EK 81. cikk által tiltott versenyellenes célú összehangolt magatartásként történő, a Törvényszék által elvégzett jogi minősítését.

4. Közbenső következtetés

131. Mivel a Dole által hivatkozott konkrét kifogások mindegyike hatástalan, a harmadik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

D – *Negyedik jogalap: a bírság kiszámítása*

132. A negyedik jogalap végezetül a bírság kiszámítására vonatkozik. A Dole annak keretében összesen két kifogást hoz fel a megtámadott ítélettel szemben, amelyekkel e jogalap egy-egy része foglalkozik.

1. A negyedik jogalap első része: a Dole kartellben részt nem vevő leányvállalatai eladásainak figyelembevétele.

133. A Dole először azt kifogásolja e negyedik jogalap keretében, hogy a Törvényszék tévesen olyan „vállalkozások” – mégpedig a Dole leányvállalatai, a VBH, a Saba, a Kempowski és a Dole France, amelyek nem voltak a kifogásközlés címzettjei – eladásai alapján számította ki a bírság összegét, amelyek esetében nem állapítottak meg jogsértést. E kifogás a megtámadott ítélet 619–623. pontját támadja.

107 — Lásd ehhez már a harmadik jogalap első részét (lásd a jelen indítvány fenti 72–90. pontját).

108 — A megtámadott ítélet 353. pontja.

109 — Ezt a megfogalmazást használja a Deere kontra Bizottság ítélet (C-7/95 P, EU:C:1998:256) 88. pontja.

110 — Lásd: T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 53. pont).

111 — Thyssen Stahl kontra Bizottság ítélet (C-194/99 P, EU:C:2003:527, 86. pont).

112 — Thyssen Stahl kontra Bizottság ítélet (C-194/99 P, EU:C:2003:527, 86. pont) és Asnef-Equifax és Administración del Estado ítélet (C-238/05, EU:C:2006:734, 58. pont).

113 — Lásd ehhez még egyszer az általam a harmadik jogalap első részével kapcsolatban a jelen indítvány 72–90. pontjában kifejtetteket.

134. Úgy tűnik számomra, hogy e kifogás az anyavállalatok által a 100%-os tulajdonukban álló leányvállalataik és minden más, meghatározó befolyásuk alatt álló leányvállalat kartelltevékenységéért viselt felelősséggel kapcsolatos állandó ítélkezési gyakorlat alapvetően téves értelmezésén alapul.

135. Az említett ítélkezési gyakorlat alapját az képezi, hogy az anyavállalat és leányvállalatai egy és ugyanazon vállalkozáshoz tartoznak.

136. Ha mármost az anyavállalatot és egy vagy több, meghatározó befolyása alatt álló leányvállalatát egy jogsértés *megállapítása* céljából egy egységes vállalkozás részének tekintik, akkor ugyanígy kell tekinteni azokat a jogsértés bírsággal való *szankcionálásakor* is. A vállalkozás fogalma ugyanis azonos az 1/2003 rendelet 7. és 23. cikke keretében, és mindkét esetben az EK 81. cikkre (EUMSZ 101. cikk) vezethető vissza.

137. Csak az anyavállalat és a meghatározó befolyása alatt álló összes leányvállalat eladásának figyelembevétele útján vehető figyelembe megfelelően a bírság kiszámítása során az adott kartellben részt vevő teljes vállalatcsoport pénzügyi ereje.[114]

138. A Dole kifogása, mely szerint csak egyetlen leányvállalata, mégpedig a Dole Fresh Fruit Europe bonyolódott közvetlenül versenyellenes tevékenységekbe, éppoly kevésbé elfogadható a jogsértés szankcionálása, mint annak megállapítása keretében. Az anyavállalat és a meghatározó befolyása alatt álló leányvállalatok ugyanis együttesen egyetlen, versenyjogi értelemben vett egységes vállalkozást alkotnak, és azért felelősséggel tartoznak. Ha ez a vállalkozás szándékosan vagy gondatlanságból megsérti a versenyjogi szabályokat, ez a csoportszerkezetbe tartozó valamennyi jogi személynek kiváltja a személyes és egyetemleges felelősségét.[115]

139. Nem következik ennek ellenkezője a Dole által hivatkozott Tomkins ítélkezési gyakorlatból sem. Jóllehet a Bizottság kontra Tomkins ítélet az anyavállalat 100%-os vagy közel 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatok kartelltevékenységéért viselt felelősségének járulékos jellegét hangsúlyozza.[116] E járulékos jelleg azonban semmiképpen sem kérdőjelezi meg a csoport eladásainak a bírság kiszámításának alapjaként történő figyelembevételét. Az említett járulékos jelleg sokkal inkább csak azzal jár, hogy a leányvállalatra kiszabott bírság kiigazításainak előnyeiből az egyetemlegesen felelős anyavállalat is részesülhet, ha a bírságot kiszabó határozattal szemben párhuzamosan mindketten megsemmisítés iránti keresetet indítanak a Törvényszék előtt.

140. A Törvényszék ezért helyesen utasította el a Dole azon javaslatát, hogy a bírság kiszámításakor hagyja figyelmen kívül a jogsértésben közvetlenül részt nem vevő összes leányvállalat eladásait.[117]

141. E körülmények között nem kell tovább vizsgálni, hogy az indokolás azon kiegészítő jellegű része is helytálló volt-e, amelyre a Törvényszék ezen összefüggésben szintén támaszkodott. Eszerint a Dole-nak a leányvállalatai némelyikének önállóságával és eladásaik figyelmen kívül hagyásával kapcsolatos érvei a zöld és a sárga banán közötti megkülönböztetést érintik.[118] Elismerem, hogy az indokolásnak ez a Törvényszék által kiegészítő jelleggel megfogalmazott része inkább meglepően hat. Jogi szempontból azonban a megtámadott ítélet helytálló az egységes vállalkozásfogalommal kapcsolatban az előzőekben említett megfontolásokból.[119]

114 — Lásd e tekintetben: Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:11, 1. pont).

115 — Lásd e tekintetben: Alliance One International és Standard Commercial Tobacco kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-628/10 P és C-14/11 P, EU:C:2012:11, 173. pont), és Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-97/08 P, EU:C:2009:262, 97. pont).

116 — Bizottság kontra Tomkins ítélet (C-286/11 P, EU:C:2013:29, 39. pont).

117 — A megtámadott ítélet 619. és 620. pontja.

118 — A megtámadott ítélet 621. pontja.

119 — Lásd e tekintetben a jelen indítvány 134–140. pontját.

142. Következésképpen a negyedik jogalap ezen első része hatástalan.

2. A negyedik jogalap második része: ugyanazon eladások kétszeres figyelembevétele

143. E negyedik jogalap keretében a Dole másrészt azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen kétszer számolta ugyanazon termékek eladásait a bírság megállapításakor. E kifogással a fellebbezők a megtámadott ítélet 630. pontját vitatják.

144. Konkrétan arról van szó, hogy a bírság kiszámításakor a Bizottság a Törvényszék jóváhagyásával kétszeresen számolta bele a Dole eladási számaiba azt a banánt, amelyet a Dole először a kartellben részt nem vevő harmadik személyeknek értékesített, majd visszavásárolt tőlük. A Dole egyetlen példaként banánja egy részének a Cobana cég részére történő eladását és ugyanazon banánnak a Cobana által a Dole leányvállalata, a Kempowski részére történő továbbértékesítését említi.

145. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a fellebbezési eljárás jogkérdésekre korlátozódik.[120] A Dole által a negyedik jogalap e második részével kapcsolatban kifejtettekből nem derül ki, hogy a Dole milyen téves jogalkalmazást ró fel a Törvényszéknek. A Dole e kérdéssel kapcsolatos érvei túl általánosak és bizonytalanok ahhoz, hogy megfelelően értékelni lehessen azokat.[121] Ezért azt javaslom, hogy a Bíróság mint elfogadhatatlant utasítsa el azokat.

146. Másodlagosan hozzáteszem, hogy a bírság összegével összefüggő minden kérdés a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörébe tartozik (az 1/2003 rendelet 31. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 261. cikk). E jogkör Törvényszék általi gyakorlását a Bíróság csak nyilvánvaló hibák tekintetében vizsgálja felül.[122] Egyrészt akkor beszélhetünk ilyen hibáról, ha a Törvényszék tévesen ítélte meg az EUMSZ 261. cikk szerinti jogköreinek terjedelmét,[123] másrészt ha nem foglalkozott átfogóan minden releváns szemponttal,[124] harmadrészt pedig ha helytelen jogi kritériumokat vett alapul,[125] nem utolsósorban az egyenlő bánásmód[126] és az arányosság[127] elvére tekintettel.

120 — Vidrányi kontra Bizottság ítélet (C-283/90 P, EU:C:1991:361, 11–13. pont), Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 47. és 48. pont), valamint Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 84. pont).

121 — Lindorfer kontra Tanács ítélet (C-227/04 P, EU:C:2007:490, 83. pont), Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 45. pont), és MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 151. pont).

122 — Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 365. pont).

123 — Lásd e tekintetben: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-105/04 P, EU:C:2005:751, 137. pont), és Schindler Holding és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványom (C-501/11 P, EU:C:2013:248, 190. pont); ugyanebben az értelemben: Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 155. és 156. pont), és Kone és társai kontra Bizottság ítélet (C-510/11 P, EU:C:2013:696, 40. és 42. pont).

124 — Baustahlgewebe kontra Bizottság ítélet (C-185/95 P, EU:C:1998:608, 128. pont), Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 244. és 303. pont), és Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság ítélet (C-322/07 P, C-327/07 P és C-338/07 P, EU:C:2009:500, 125. pont).

125 — Baustahlgewebe kontra Bizottság ítélet (C-185/95 P, EU:C:1998:608, 128. pont), Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EU:C:2005:408, 244. és 303. pont) és Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság ítélet (C-322/07 P, C-327/07 P és C-338/07 P, EU:C:2009:500, 125. pont).

126 — Weig kontra Bizottság ítélet (C-280/98 P, EU:C:2000:627, 63. és 68. pont) és Sarrió kontra Bizottság ítélet (C-291/98 P, EU:C:2000:631, 97. és 99. pont).

127 — E.ON Energie kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 126. pont), és Schindler Holding és társai kontra Bizottság ítélet (C-501/11 P, EU:C:2013:522, 165. pont).

147. Mivel az EK 81. cikk (EUMSZ 101. cikk) megsértése által közvetlenül vagy közvetve érintett termékek értéke szolgál a jogsértés jelentőségének alapjául,[128] mindenképpen ésszerű a bírság megállapításakor a kartell valamely résztvevőjének e termékekkel bonyolított minden eladását figyelembe venni. Ha a kartell valamely résztvevője egy és ugyanazon áruval több kereskedelemi ügyletet bonyolított le – például úgy, hogy ezen árut először egy harmadik személynek adja el, majd később e harmadik vagy akár egy negyedik személytől visszavásárolja azt –, akkor e kettős ügylet támpontként szolgálhat az ezen áru által számára képviselt gazdasági jelenőséget illetően.

148. E körülmények között a Törvényszék nem vétett nyilvánvaló hibát, amikor nem kifogásolta a bírság kiszámításának felülvizsgálatakor a Dole-nak az általa először eladott, majd visszavásárolt banánnal bonyolított eladásainak kétszeres számolását.

149. Teljes egészében el kell tehát utasítani a negyedik jogalapot.

E – *Összefoglalás*

150. Mivel a Dole által előadott jogalapok egyikét sem lehet elfogadni, a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

V – **Költségek**

151. Eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése értelmében a fellebbezés elutasítása esetén a Bíróság határoz a költségekről.

152. Az eljárási szabályzat 184. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 138. cikkének (1) és (2) bekezdéséből következik, hogy a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte; több pervesztes fél esetén a Bíróság határoz a költségek megosztásáról. A fellebbezőket, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére. Tekintettel arra, hogy a fellebbezést együtt nyújtották be, e költségeket egyetemleges kötelezettként viselik.[129]

VI – **Végkövetkeztetések**

153. A fenti érvek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a következőképpen határozzon:

1) A fellebbezést utasítsa el.

2) A Dole Food Company, Inc.-et és a Dole Fresh Fruit Europe OHG-t kötelezze az eljárás költségeinek egyetemleges viselésére.

128 — Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet (C-444/11 P, EU:C:2013:464, 76. és 88. pont).

129 — Akzo Nobel Chemicals és Akcros Chemicals kontra Bizottság ítélet (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 123. pont); ugyanebben az értelemben: D és Svédország kontra Tanács ítélet (C-122/99 P és C-125/99 P, EU:C:2001:304, 65. pont); ez utóbbi ügyben D és a Svéd Királyság ráadásul két külön fellebbezést nyújtott be, és mégis egyetemlegesen kötelezték őket a költségek viselésére.